

Suriyeli âlim Muhammed Vehbe ez-Zuhaylî, Dimeşk Üniversitesi Şeriat Fakültesi, el-Fikhü'l-Mukâren (Karşılaştırmalı Fıkıh) bölümünün başkanıdır. Cidde Fıkıh Konseyi gibi bir çok Uluslararası komisyonun üyesi ya da danışmanıdır..... Görüştüğümüz tüm ilim ve fikir adamlarına yönelttiğimiz modernizm, diyalog, sünnetin teşriî değeri vb. konularla ilgili sorularımızı ez-Zuhaylî hocaya da yönelttik. Bu görüşmenin bir bölümüne Emin Saraç hocaefendi, Hamdi Aslan hoca ve H. İbrahim Kutlay hoca da katkıta bulundular.

Ömer Faruk Tokat: Türkiye'de akademik ortamda genel olarak bir tür modernist temayülün egemenliğinden bahsetmek mümkün. Pakistanlı Dr. Fazlurrahman ve sayın Hasan Hanefî vb. isimlerin etkisi altında olduğunu gözlemlediğimiz birçok akademisyen var?

Prof. Dr. Muhammed Vehbe Zuhaylî Hoca: Öncelikle Hasan Hanefî'den "sayın" diye sözlemeyin. O bir isyankârdır (mütemerriddir). Modernistler İslâm dairesinin dışında değerlendirilmelidir.

Her millet hareket edebilmek ve kalkınmak için kendi temel dinamiklerinden ve sâbitelerinden yola çıkarak ve medeniyetinin asıllarını koruyarak bunu yapmak durumundadır. Sahih aklın, hikmetin ve bilincin gereği de budur. Yoksa aklın her ifraz ettiği şeyin vahy-i ilâhînin yerine geçmesi sözkonusu olamaz. Bu yüzden bizim için "sâbiteleri kutsallaştırıyorlar" denmesi anlamsızdır. Sâbiteleri tabii ki kutsallaştırmamız ve saymamız gerekiyor ama öncelikle onları anlamamız gerekiyor

Ömer Faruk Tokat: Bu akımın karşısında yer alanlar ise modernistler tarafından "geleneği" kutsallaştırmak ve gelenek taklitçiliğiyle itham ediliyor. Siz Türkiye'de özellikle el-Fikhu'l-İslâmî ve Edilletuhû adlı ansiklopedik çaptaki çalışmanızın Türkçeye çevrilmesinden sonra çok bilinen bir şahsiyet oldunuz. Bu yüzden bu meyanda yapacağınız değerlendirmelerin önemli olduğunu ve Türkiye halkları üzerinde hatta akademik çevrelerde etkileri olabileceğini düşünüyoruz. Modernistleri ve gelenekçileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Vehbe Zuhaylî Hoca: Rahman ve rahîm olan Allah'ın adıyla? Modernistler diye adlandırılan kesimin islâmî düşünme biçiminden kendilerini soyutladıklarını, ona muhalif durduklarını ve hatta düşmanlık yaptıklarını düşünüyorum. Bunlar Batı kültüründen ve ithal düşüncelerden yoğun olarak etkilenmiş kimselerdir. Bu akım Kur'ân-ı Kerim'de ve Sünnet-i Nebeviyye'de açıklanan Allah'ın dini ile çatışmaktadır. Biz ilmî gelişme hususunda hiç kimseye mani olmayız. Her sahadaki modern ilimlerin sonuçlarından faydalanma, endüstri, ziraat, uzay bilimleri, kara ve deniz bilimleri de dâhil olmak üzere her alanda muasır kalkınma seviyesine ulaşma konusunda İslam ümmetinin batıyla rekabet etmesine kimsenin karşı olması mevzubahis değildir. İslam bizden bütün bu alanlarda varlık göstermemizi ve başkalarıyla rekâbet ederek

gelişmemizi ister. Ancak ilmî gelişme dediğimiz şey İslâm'ın sâbitelerince kuşatılmış ve sınırları bu sâbitelerle belirlenmiş olmalı. O halde islâm âlimleri olarak biz otantiklik/özgünlük ile muasırlığı cemetmek durumundayız. Ancak sâbitelerimizi korumalıyız. Çünkü onlar beşerî bir aklın ürünü değil; Allah Celle Celâluhû'nün vahyi, kelâmı ve kıyâmete kadar varlığını sürdürecektir tertemiz, evrensel, son ve yegâne dinidir.

Dolayısıyla bu sâbiteleri ötelememiz hiçbir şekilde mümkün değildir. Allah'ın dininin ve şeriatının üzerine kurulduğu akâid ve ibâdet esaslarını ve muâmelât kâidelerini korumalıyız.

Sâbitelerle ilgili bu duyarlılık dünyaya açılmayacağı anlamına gelmemektedir. Çünkü bir hadîs-i nebevîde Hz. Peygamber (Sallallâhu aleyhi ve sellem), "Hikmet, müminin yitiğidir; nerede bulursa onu almalıdır" buyurmaktadır. Dolayısıyla biz iki yönelimi de kendimizde toplamalıyız. Dinimizden ve Rabbimizin şeriatından vazgeçmemiz mümkün değildir. Çünkü bundan vazgeçmek İslâm'dan çıkmak demektir.

Ben modernistleri dinledim ve yazdıklarını okudum. Onlar Allah'ın şeriatını, bu şeriatın esasları ve kâideleri ile amel etmeyi en son sıraya koymak istiyorlar. Sarîh şerî nassları ihmal ediyorlar ve şerî nassı itibara alma hususunda onu en geri planda tutuyorlar. Mahza akıldan hareket ediyorlar halbuki mahza akıl çoğunlukla yanlış yapar. Çünkü Allah Sübhânehû ve Te'âlâ mahza akli şeriatın kaynaklarından biri olarak belirlemediğini şu âyet-i kerîmesiyle ifade etmektedir: "Eğer gerçek onların heveslerine uysaydı, gökler, yer ve onlarda bulananlar bozulup giderdi." Öyleyse akıl, insanı saptırmaması ve ona bu dinin asıllarını ihlal ettirmemesi için şeriatın ve vahy-i ilâhînin sınırları içinde hareket etmelidir. Bu yüzden bizi bu insanların, tefekkür ve teenni ile hareket etmelerini ve objektif olmalarını öneriyoruz.

Çünkü her millet hareket edebilmek ve kalkınmak için kendi temel dinamiklerinden ve sâbitelerinden yola çıkarak ve medeniyetinin asıllarını koruyarak bunu yapmak durumundadır. Sahih aklın, hikmetin ve bilincin gereği de budur. Yoksa aklın her ifraz ettiği şeyin vahy-i ilâhînin yerine geçmesi sözkonusu olamaz. Bu yüzden bizim için "sâbiteleri kutsallaştırıyorlar" denmesi anlamsızdır. Sâbiteleri tabii ki kutsallaştırmamız ve saymamız gerekiyor ama öncelikle onları anlamamız gerekiyor. Eğer ilimle ulaşılan şeyler yararlı ve selîm ise İslâm'ın buna karşı olması düşünülemez. İslâm ilmin yanındadır. İlme ve âlimlere değer vermiş, islâm âlimlerine akli kullanmayı ve düşünmeyi vacib kılmış ve aklî faaliyeti islâmî bir yükümlülük kılmıştır. Dolayısıyla aklî faaliyette bulunmak ve sahih bilginin ortaya koyduklarını almak şerî bir zorunluluktur. Öyleyse bizim modern hayattan kopuk olduğumuzun ve gelişmelere bigâne kaldığımızın söylenmesi doğru değildir. Mazide takılıp kaldığımız şeklindeki ithamları hiçbir sağlam esasa dayanmamaktadır. Bizi bu şekilde itham edenlerin asıl kendileri töhmet altındadır. Çünkü onlar Allah'ın dinini ve şeriatını ötelemektedir... Kur'ân ve Sünnet'in

belirlediği şerî esasların gereklerini yerine getirmemektedirler.

Biz zikredilen bu asılları değiştirme yetkisine sahip değiliz. Çünkü bu, hiç kimsenin ihlal ve tecavüz etme ya da bu şeriatın belirlediği bir şeyi reddetme yetkisine sahip olmadığı, ilâhî ve rabbânî bir şeriattır. Bununla birlikte bu ilâhî şeriat dünyaya açılmaya ve farklı kültürleri almaya ve bilimlerin pratik gerçekliğe aktarılmasına ve tercüme edilmesine çağıran ilk dindir. Dolayısıyla bunların istediklerini biz kendi sâbitelerimizi kullanarak da gerçekleştirebiliriz. Yani geriliğin sebebini, sâbitelerde değil Müslümanların, marifet ve bilgilerini pratik gerçekliğe dönüştürme konusundaki ihmalkâr tutumlarında aramak gerekiyor. Hikmetin gereği budur. Herşeyden önce biz müslümanız. Bununla birlikte bu asırda yaşıyoruz ve insan ihtiyaçlarının ve maslahatlarının gerektirdiği her şeyi saygıyla karşılıyoruz. Zira Allah Sübhânehû ve Teâlâ bu ümmetin aklını ihmal etmediği gibi zihnî ve düşünsel faaliyete, tefekkür ve tedebbüre teşvik etmektedir: "Şüphesiz bütün bunlarda düşünen bir toplum için ibretler vardır", "Şüphesiz bütün bunlarda akıl sahipleri için ibretler vardır", "Şüphesiz bunda akıl sahipleri için (Allah'ın kudretine) işaretler vardır" vb. âyetler bu hususu açıklar. Dolayısıyla İslâm'ın getirdiği her şey aklî ve düşünsel çalışmalar için bir hareket noktasıdır. Bu yüzden İslâm'ın ilimle çatıştığını söylemek hiçbir şekilde mümkün değildir. İlimin ulaştığı kesin sonuçların hepsi İslam'la uyum halindedir.

Ömer Faruk Tokat: Hocam, Muhammed Âbid el-Câbirî, Nasr Hâmid Ebû Zeyd, Muhammed Arkoun vb. nasların tarihselliğini savunan akademisyenlerin sesleri Türkiye, Endonezya ve Malezya gibi Arap olmayan toplumlarda daha fazla yankı buluyor. Sizce bunun sebebi nedir?

Vehbe Zuhaylî Hoca: Evet bu söylediğiniz doğru. Arap olmayan toplumlarda daha etkin olmak istiyorlar. Bu bir anlamda çirkin bir fırsatçılıktır. Câbirî Arap olmayan halkları, imkânlarıyla, felsefe ve düşünceleriyle etkileyeceklerini sanıyorlar. Çünkü Araplar nass dairesinin dışına çıkmaz. Ayrıca bu kişiler nassların tarihselliği vb. söylemleri dile getirirken büyük bir yanlışın içindeler. Zira bu, Allah'a ve Rasûlü'ne bir ihanettir. Nasslar kıyamete kadar dâim ve kâimdir. Dolayısıyla Kuran ve sünneti tarihsellik tezi içine hapseden bir anlayış, sahibini ilhada ve küfre götürür? Bu şeriatın asılları ve gerektirdikleriyle çatışan bir yaklaşım biçimidir.

Ömer Faruk Tokat: Günümüzde Usul-i Fıkıh ilmi, kıyas maksatlı "ta'lîl"e ve "lafzî mebhaslere" fazlaca yer verdiği, Usul-i Hadis ilmi Arkoun ise hem tek bir mezhebin (Şafiî mezhebi) görüşleri doğrultusunda takarrur ettiği, hem de rivayetlerin sıhhat değerlendirmesinde ağırlıklı olarak senedi ön plana aldığı gerekçesiyle eleştiriliyor. Usul-i Fıkıh'ın tümevarımcı bakış açısını temsil eden "makasid" merkezli bir yapıya, Usul-i Hadis'in de sıhhat kriterlerini Kur'an'ı merkeze alan bir yaklaşım üzerine bina edilmesi gerektiği söyleniyor. Hatta bütün ilimlerin usulüyle-furuuyla, rivayetiyle-dirayetiyle Arap aklının (ya da daha genel olarak "Ortadoğu aklı"nın) tarihin belli bir

dönemindeki işleyiş biçimiyle teşekkül ettiği söyleniyor. Bu konuda neler söylersiniz?

[Tam bu sırada kapı zili çalıyor? Emin Saraç Hoca, Hamdi Aslan Hoca ve Halil İbrahim Kutlay Hoca da programımıza iştirak ediyor. Röportajın bundan sonrası mezkûr hoca efendilerin de katılımıyla devam ediyor]

Vehbe Zuhaylî Hoca: Sorunuza dönersek, öncelikle usûl-i fıkıh üç kaynaktan doğmuştur. Birincisi Arap dili kâideleri, ikincisi, mekâsıdü's-şerî'a, üçüncüsü ise Kurân nassının mazmûnudur. Bu ilim, şeriatın usûlünden başka bir şey değildir. Nassların ta'fili ve kıyas bu ilmin konularından biridir. Bu ilmin "lafzî mebhasler"den oluştuğu iddiası asılsızdır. Bu lafzî mukaddimeler usûl-i fıkıh ilminin anlaşılması içindir. Arapçada her şey, kavramları ve anlamlarını bilmemizi gerektirir. Usûl-i fıkıhın konusu da zaten budur. Ancak kavramlara takılıp kalmayı kastetmiyoruz. Zira kavramlar araçsaldır yani ilmî araçlardan bir araçtır. Çünkü bir şey hakkında hüküm vermek onun tasavvurundan bir bölümdür. Öyleyse bu mustalahların ve delâletlerinin anlaşılması, şerî nassların anlaşılmasında elzemiyet ifade eder. Bu durum pozitif hukuk sistemlerinde bile böyledir.

Şimdi bu kişiler dünyadaki diğer hukuk sistemlerini unutarak eleştirilerini neden Allah'ın şeriatına ve dinine yöneltmektedirler? Diğer hukuk sistemlerinde mutlaka bilinmesi gereken ve zorunlu olan kavramlar vardır. Hukuk felsefesiyle ilgili kitaplar ve hukuk ekolleri? Bütün bunlar kanun metinlerinin yorumlanması için oluşmuştur. Bu tabii bir durumdur ve bütün pozitif hukuk sistemleri için geçerlidir. Öyleyse bunun usûl-i fıkıh ilminde olması neden yanlış olsun?

Mustalahu'l-Hadîs ilmine gelince bu ilmin İmâm-ı Şâfiî'nin görüşleri doğrultusunda takarrur ettiğini söylemek yanlıştır. İmâm-ı Şâfiî bu ilmin yolunu açan, tedvin eden, usûl ve kaidelerini belirleyen ilk âlimdir. Daha sonra gelen bütün islâm âlimleri de bunu makbul ve muteber addetmiştir. Bu usûl kâidelerini ilk defa ortaya koyan İmâm-ı Şâfiî değildir. Mustalahu'l-Hadîs ilminin kâideleri İmâm-ı Şâfiî'den önceki bütün ictihad imamlarınca bilinmekteydi.

Rivayetlerin sıhhat değerlendirmesinde ağırlıklı olarak senedin ön plana alındığı şeklindeki iddialar yanlış ve saptırmadır. Biz senede önem verdiğimiz gibi metne de önem veririz. Mustafa es-Sibâî merhumun es-Sünnetü ve Mekânetühâ fît Teşrî' adlı kitabına bakıp, hadis âlimlerinin senede önem verdiği kadar metne yani hadisin mazmununa da ihtimam gösterdiklerini anlasınlar. Sened değerlendirmesiyle birlikte metni tahlil etmek için de kaideler konulmuştur.

Hadis ve fıkıh usûlu ilimleri sağlam esaslar üzerine kurulmuştur? Müslümanların nasslara ve nassların tevsikine son derece önem vermelerinden doğmuştur.

Küreselleşme ve diyalog faaliyetleri Müslümanları sarsmayı ve savurmayı ve vahy-i ilâhîyi bozmayı hedefleyen büyük aldatmacalardır.

Bunlar, hiçbir kültürün ve medeniyetin ortaya koyamadığı ilmî kaideleri muhtevî olan ilimlerdir? Müslümanların medâr-ı iftihâridir? yoksa modernistlerin iddia ettiği gibi donuk ilimler değildir. Bu tür iddiaları dillendirenler aslında bu ilimleri vazedenlerin seviyesinde olmadıkları için bunların kıymetini takdir edememektedirler? Takdir edebilseydiler bu ilimlerin kaçınılmaz olduğunu anlarlardı. Bu ilimler İslam âlimlerinin şekilci ve zahirci olup hakîkatlere bigâne kaldıklarını değil onları şükranla yâd etmemizi gerektiren ilim dallarıdır. Âlimlerin hakikatlere inemeyerek zahire ve şekle takılıp kaldığını söylemek bir sû-i zandır. "Şüphesiz zannın bir kısmı günahdır", "Zan asla gerçeğin yerini tutamaz" (Âyet).

Hamdi Arslan Hoca: Son zamanlarda özellikle de Türk akademisyenler arasında bhusus batı dünyasıyla diyalog yapılması gerektiğini söyleyenler var. Türkiye’de bir cemaat muhtelif platformlar oluşturuyor. Bu platformlardan biri diyalog programları düzenliyor. Bu toplantılarda ateistleri, kâfirleri, Marksistleri ve masonları bir araya getirerek diyalogu gündem yapıyorlar. Bu programları daha önce New York ve Washington’da düzenlediler. Amerikan istihbaratının da bu toplantılarda hazır bulunduğu söyleniyor. Bu yıl konferansı Paris’te düzenlediler. Bu programlarda ibrâhimî dinlerin birliği savunuluyor. İslâm, adeta Yahudilik ve Hristiyanlıkla eşitleniyor. Üç semâvî din arasında âmentu (imanın 6 şartı) üzerinde ittifak olduğu söyleniyor.

Vehbe Zuhaylî Hoca: İlkeli ve objektif olunması ve ilmî neticelere saygı duyulması koşuluyla dinî, medenî ve kültürel alanlarda diyalogun bir mahzuru yok. Ancak burada suyu bulandıran şey, küreselleşmedir. İşin hakikatinde onlar müslümanları tanımıyor. Halbuki diyalogun ilk şartı ötekini tanımak ve kabul etmektir. Ama onlar küstah ve tepeden bakan tezlerine uygulama yolu açmak ve politik, ekonomik, enformatik ve kültürel küreselleşmenin gereklerini dayatmak için "medeniyetler çatışması" vb. konuları sürekli gündemde tutuyorlar. Dolayısıyla bütün bu yapılanlar Müslümanları sarsmayı ve savurmayı ve vahy-i ilâhîyi bozmayı hedefleyen büyük aldatmacadır.

Bir diğer husus, yahudilik, hristiyanlık ve islâmı bir potada eritip çözmek için ibrâhimî din esasından hareket ediyorlar. Gerçekte bu, din değildir. Çünkü din, hatta tevhid dini olması dışında Hz. İbrahim’in dini ve bağlı olduğu ilkeler bilinmemektedir. Aynı şekilde Yahudi ve

Hristiyanlığın mensuplarının da ifade ettiği üzere- temel ilkeleri yoktur. Bu gün elimizde olan Tevrat Musa (a.s.)'a inen Tevrat mıdır? Bu günkü İncil, Hz. İsa (a.s.)'a inen İncil midir? Onlar bunun mahza tarih olduğunu kabul ediyorlar. Yani onların da itiraf ettiği üzere bu kitaplar Hz. İsa'ya ve Hz. Musa'ya inen kitaplar değildir. Dolayısıyla onlar temelsiz bir zeminde/boşlukta hareket ediyorlar.

Bizim şeriatımız ise ?Allah'a hamdolsun- katî olarak sâbit ve kıyamete kadar geçerli bir kitap olan Kur'ân-ı Kerim'e dayanmaktadır. Dolayısıyla bu durum islâm aleyhine kurulan komploları deşifre ettiği için bizim bu dönüşümü ve sinsî planları reddetmemizi gerektiriyor.

Diyalog konusuyla ilgili bir diğer nokta ise şudur. Bu işleri yönlendirenler muğâlata yapıyor ve hakikatleri çarpıtıyorlar. "Allah'a iman ettim" dediklerinde biz diyoruz ki: bu iman ettiğiniz Allah kimdir? Nasıl bir şeydir? Hristiyanlar onun İsa olduğunu; Yahudiler ise ilahlarının Üzeyir (a.s) veya madde olduğunu söylüyor. Dolayısıyla temel itibarıyla sapkın bir tanrı tasavvurları var. Halbuki biz öncelikle imânın üzerine kurulduğu zeminin/asılların üzerinde ittifak etmemiz gerekir. Ayrıca onlar bu diyalog konusunda yalan söylemektedir. Öncelikle, birlediğimiz ilahın kimliği ve nasıllığı üzerinde birleşmeliyiz. Onların akidelerinin aslı yerin ve göğün yaratıcısı, güzel isimleriyle, yüce sıfatlarıyla, üstün buyruklarıyla, mahlûkat üzerindeki kudretiyle, yaşatması, öldürmesi ve tekrar diriltmesiyle temeyyüz eden Allah Teâlâ'yı tevhid (birleme) akidesiyle uyuşmamaktadır. Çünkü onların Allah Teâlâ ile ilgili bütün bu hususlara ilişkin inançları farklıdır. Dolayısıyla her konuda bizden ayrılmaktadırlar.

Bir nokta daha var: eğer diyalog, diğer dinlerle bir arada yaşamaksa biz buna açığız. Biz zaten başından beri diğer din mensuplarıyla birlikte yaşamaya çağırıyoruz. Onları dinleriyle baş başa bırakıyoruz. Nitekim onları dinleri üzerine bırakmakla, dinlerine karışmamakla emrolunduk. Biz çatışmacı değiliz. Terörü üretenler, İslam ve Müslüman düşmanlığını besleyenler onlardır. Sürekli olarak İslâm'a ve Müslümanlara saldırmanın yollarını arıyorlar. Dolayısıyla bu şartlardaki diyalog doğru değildir. Eğer bu hususta samimi ve iyi niyetli iseler bilmeleri gerekir ki biz başından beri insanlığı erdeme, barışa, ahlâka, değerlere, birlikte yaşamaya, evrensel medeniyete, diğer halk ve milletlere karşı açık olmaya çağırırmaktayız. Öyle gözüküyor ki bu projenin organizatörleri diyalogun hedeflerini belirtirken, "biz dinimizi muhafaza edeceğiz.

Mazide takılıp kaldığımız şeklindeki ithamları hiçbir sağlam esasa dayanmamaktadır. Bizi bu şekilde itham edenlerin asıl kendileri töhmet altındadır. Çünkü onlar Allah'ın dinini ve şeriatını ötelemektedir... Kur'ân ve Sünnet'in belirlediği şerî esasların gereklerini yerine getirmemektedirler.

Samimi, olumlu, bütün tarafların eşit olduğu, dinler ve medeniyetler arasındaki farklılıklara saygılı bir diyalogun getirilerine karşı olmamız doğru olmaz" diyorlar. Ancak zannedildiği gibi din tekdüze bir şey olmayıp Kurʼân-Kerimʼle çatışan mevcut Tevrat ve İncilʼden bütünüyle farklıdır. Eğer söyledikleri gibi bir durum sözkonusuysa şunu sormak gerekiyor: Yahudi ve Hristiyanlar Hz. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve Sellem)i kabul ediyorlar mı? Hz. Muhammedʼin son peygamber olduğuna inanıyorlar mı? Hayır! Öyleyse bunun neresi diyalogdur? Dolayısıyla yürütülmekte olan diyalog inandırıcı değildir. Çünkü diyalogun bir şartı da tarafların birbirini tanımasıdır. Bir diyalog toplantısında Kıptîlerin papasına, "Gelin makul bir noktada buluşalım ?devletlerin birbirini tanımasıyla ilgili diplomatik protokollerde olduğu gibi- siz bizi tanıyın, biz de siz tanıyalım. Bunu yaparsak aramızdaki tartışmalar son bulur ve sorunu çözmüş oluruz" dediğimde diyalog konusundaki samimiyetsizliğinin ifadesi olarak soruya cevap vermedir. Çünkü o bizi tanımıyor ve kabul etmiyor.

Danimarkaʼdan Suriyeʼye bir misyoner grup gelmişti. İçlerinden birinin yüksek bir dinî lider olduğu söylendi. Ona, "Müslüman olur musun?" dediğimde "ben müslümanım zaten" dedi. "Müslümansan hristiyanlıktan çıktın demektir" dedim. Yani bunlar gerçekte bizi çelişkiler yumağı olan bir şeye çağırıyorlar? Hiçbir dinin esaslarında saygılı değiller.

Hamdi Arslan Hoca: Hristiyanların hepsi aynı mı? Mesela Ortodoksluk, Katoliklik ve Protestanlık gibi mezhepler var.

Vehbe Zuhaylî Hoca: Aralarında ihtilaflar olmakla birlikte sonuçta hepsi Mesihʼi tanımlamaktadır. Bu gerçeği iyi bilmeliyiz. Biz bir ve tek olan Allahʼı kabul ederken onlar bir beşeri, tanımlamaktadır. Önce gelin bu sorunu çözelim. Hz. İsaʼnın ilah olması mümkün müdür?! İlahlığın gereği olarak şunu da sormak lazım: Yeryüzünü ve gökleri yaratan kimdir? İddia ettikleri gibi Allah Teâlâʼnın, yetkilerini Hz. İsaʼya devretmiş olması mümkün müdür? Bir Marksist bir hristiyana sormuş: "Evrenin İsaʼnın ürünü olduğunu mu söylüyorsun?" "öyleyse" demiş "ben kesinlikle eminim ki İsa böyle bir şeye kadir değildir". Yani "Hz. İsaʼda ilahlık kıstasları yoktur" demek istemiş. Netice olarak hakk olan biziz. Ancak bu, diğer din mensuplarıyla çatışacağımız anlamına gelmemektedir. Aksine onların dinlerine karışmayız. Cehennem onlar için yaratılmıştır.

Ömer Faruk Tokat: Buradan hareketle Yahudi ve Hristiyanların cehenneme girmeyeceğini, girselerde ebedî olarak cehennemde kalmayacaklarını öne sürenler var.

Vehbe Zuhaylî Hoca: Kurʼân-ı Kerimʼde de ifade edildiği üzere "İsrailoğulları: Sayılı birkaç gün

ALİM İLE SOHBET

Ahmet Said YAŞAR tarafından yazıldı
Perşembe, 09 Mayıs 2024 14:40 -

müstesna, bize ateş dokunmayacaktır, dediler" (Bakara, 80). "Biz Allah'ın seçtiği bir milletiz" dediler. Kur'an-ı Kerim onların bütün bu iddialarını şöyle yalanlamaktadır: " De ki: Ey yahudiler! Bütün insanlar değil de, yalnız, kendinizin Allah'ın dostları olduğunuzu iddia ediyorsanız, bunda da samimi iseniz, haydi ölümü temenni edin (de hemen O'na kavuşun)!" (Cuma, 6).

Ömer Faruk Tokat: Hocam ben Yahudi ve Hristiyanlardan öte bazı Müslüman akademisyenlerin böyle düşündüğünü söylemiştim.

Vehbe Zuhaylî Hoca: Bir Müslüman Yahudi ve Hristiyanların cehenneme girmeyeceğini söylerse gayr-i Müslim olur.

Hamdi Arslan Hoca: Bu yaklaşımın sonucunda "dinler bahçesi" gibi üç dini aynileştirmeyi hedefleyen mekanlar oluşturmaya çağırıyorlar.

Vehbe Zuhaylî Hoca: Sînâ'da Üç din mensuplarının ibadet edeceği bir kompleks oluşturmayı Enver Sedat'a da önermişlerdi.

Muhammed Emin Saraç Hoca: Bizde, Urfa'da üç mabet, cami, kilise ve havradan oluşan bir kompleks açıldı. Diyanetten sorumlu devlet bakanı ve din adamlarının katılımıyla açılışı yapıldı.

Hamdi Arslan Hoca: Ülkemizdeki bir cemaat lideri Vatikan'a bir mektup göndererek Papa'yı Urfa'daki bu "dinler bahçesi"nin açılışına davet etti.

Muhammed Emin Saraç Hoca: Bu zat, bizi üzüyor. Gerçekten çok inciniyoruz.

Vehbe Zuhaylî Hoca: Öyleyse o kişi, zıtları birleştirmeye çalışıyor. Bu yanlıştır. Zıtların birleşmesi mümkün değildir. Bütün tezatları bir şişenin içinde toplamak mümkün müdür? Yani yanlış bir yönelim.

Ömer Faruk Tokat: İbn Teymiye'nin cehennemin ebedi olmadığına dair görüşüne de yaslanarak Yahudi ve Hristiyanların cehennemde ebedi olarak kalmayacaklarını söylüyorlar.

Vehbe Zuhaylî Hoca: Bunlar, "orada ebedi olarak kalacaklardır" gibi Kur'ân naslarıyla çelişen şaz görüşlerdir.

Ömer Faruk Tokat: İbn Teymiye böyle bir şeyi gerçekten kastetmiş olabilir mi?

Vehbe Zuhaylî Hoca: Cehennemin ebedi olmadığını söyleyen İbn Teymiye değildir. Bu görüş İbn Arabî ve İbnü'l-Kayyim el-Cevzî'ye aittir. Son olarak Yusud el-Karadâvî de bunların yolunu tutmuştur.

Muhammed Emin Saraç: Şeyh Karadâvî de mi?! Sübhânellah! Yani o da mı inhirafa düştü. "Akıllı insan da sıkıntıya düşebilir" başlıklı bir makale okumuştum. O zaman Mısır'da talebeydim. Bazı kimseler el-'Adâletü'l-İctimâ'iyye adlı kitabında Hz. Osman b. Affân (r. a.)'ı eleştirdiği için merhum Seyyid Kutub'u tenkit ediyordu. Bu tenkit makâlelerinden birinin başlığı böyleydi: "Akıllı insan da sıkıntıya düşebilir". Yusuf el-Karadâvî gerçekten böyle bir şey söyledi mi?!

Vehbe Zuhaylî Hoca: Evet Cezîre televizyonunda söyledi.

Muhammed Emin Saraç: Mustafa Sabri Efendi Mısır'a hicret etmeden önce buraya bu konuda bir kitabı olan, Tatar bir zat gelmişti. Adı Musa Carullah Bigiyef. Şeyh Mustafa Sabri Efendi Yeni İslâm Müctehidlerinin Kıymet-i Harbiyyesi adında meşhur Bigiyef reddiyesini kaleme almıştı. Bu reddiye bu konuda önemli bir çalışmadır.

Vehbe Zuhaylî Hoca: Bu çalışma Mevkifü'l-İlmi ve'l-Akli ve'l-Âlimi min Rabbi'l-Âlemîn'in içinde var mı?

Muhammed Emin Saraç: Hayır. Mevkif'i âhir ömründe, Mısır'da yazdı. Bu çalışmayı ise

Mısır'a hicretinden önce İstanbul'da kaleme aldı.

Hamdi Arsalan Hoca: Modernistlerin içinde Müslüman bir kadının ehl-i kitap bir erkekle evlenmesinin câiz olduğunu söyleyenler var.

Vehbe Zuhaylî Hoca: Son olarak bunu Hasan Tûrâbî de söyledi. Müslüman bir kadının Yahudi ve Hristiyan bir erkekle evlenebileceğini iddia ediyor. Ayrıca kadının şahitliğinin erkeğin şahitliğine eş olduğunu ve kadının bütün bedenini örtmesi yerine göğüslerini örtmesinin yeterli olduğunu söylüyor.

Râbitatü'l-Âlemi'l-İslâmî'ye bağlı olan fıkıh konseyinin bir üyesi olmam hasebiyle dün Mekke-i Mükerrreme'deydim. Müftü, Tûrâbî'ye ciddi bir reddiye sundu. Tûrâbî'nin görüşlerini geçersizleştiren nassları zikretti. Öyle gözüküyor ki bu adam usûlünün ve akidesinin dışına çıkmış ve bir inhiraf hali yaşamakta. Velhâsıl bunların hepsi sapkın görüşlerdir.

Muhammed Emin Saraç: Çok üzülererek söylüyorum. Yaklaşık altmış sene önce arkadaşım olan birisi var. İsmi Yusuf Hüseyin Atay. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde hoca. Talebelik yıllarında çok çalışkan ve gayretli biriydi. Ancak Muhammed et-Tâc et-Tancî'nin işrafı altında doktora çalışması yaptıktan sonra çok değişti. Kur'ân-ı Kerim'in Işığında İslam Akidesi kitabında kadere imanı inkar ediyor ve akideden kaderi çıkarmakla iftihar ediyor. Bu zatın akide, fıkıh ve diğer dinî ilimlerde sapkın görüşleri var. Anlattığına göre Amerika'ya gittiğinde bekârlığın zorluğunu yaşamış. Orada Müslümanlardan kimseyi bulamadığı için kızlarını hristiyanlarla evlendiren bazı Türklerle karşılaşmış. Bekârlığın da nasıl bir şey olduğunu yaşadığı için bu durumu tecviz etmiş. Türkiye'ye dönüp Hocası Muhammed Tâncî'ye meseleyi aktarınca Tancî, Atay'ın bu fetvasını tasdik etmiş.

Talha Hakan Alp: Yusuf el-Karadâvî, hükümlerin yüzde doksan üçünün müteğayyirâtan (değişebilir ahkâmdan) olduğunu söylüyor. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Vehbe Zuhaylî Hoca: Bu batıl bir sözdür. Çünkü fıkıhın iki merkezî alanı vardır. Birincisi bu şeriattaki sâbiteler (değişmez esaslar)dır. Ne Karadâvî ne de başkası bunu inkâr edemez. Müteğayyirâtın oranı ise yüzde on ila yüzde yirmi arasında değişir ki bunlar kıyasa ve maslahata dayalı ve zaman ve mekânın değişmesiyle değişebilir hükümlerdir. Yani oluşmasında maslahatların, örfün ve kıyasın gereklerinin etkili ve belirleyici olduğu fikhî

hükümlerden sözediyoruz. Bunların değişebilir olduğunu inkâr etmiyoruz. Nitekim önceki âlimler de "ezmânın değişmesiyle ahkâm değişebilir" diyerek bunların yani maslahata, kıyasa ve örfe dayanan ahkâmın değişebilirliğini kabul etmiştir. Sâbiteleri kastetmiyoruz. Güçleri yetiyorsa Kurʼân ve Sünnetʼte âlimlerin icma ettiği temel ahkâmı değiştirebileceklerini söylesinler. Temel ahkâmı İslâmʼdan çıkaramazlar. Bunlar İslâmʼın, üzerine kurulduğu asıllardır. Çünkü fıkıh, Kurʼân ve Sünnetʼten istinbat edilmiştir. Kurʼân ve Sünnetʼle belirlenen ahkâmın büyük bir bölümü sâbiteler alanındandır. Zannî hüküm olsa bile bu böyledir. Çünkü zanla, zann-ı gâlib ile amel etmek vâciptir. Zanla amel etmeyi inkar etmek demek sünnetle ameli inkar etmek demektir ki bu şekilde sâbit olan ahkâmın oranı yüzde doksan beştir. Bunu reddetmek şeriatı, sünnet-i nebevîden soyutlamak olur.

Halil İbrahim Kutlay Hoca: İsa (a. s.)ʼın nüzûlü konusundaki görüşünüz nedir?

Vehbe Zuhaylî Hoca: Bu, mütevâtir hadislerle sâbit bir konudur. Şeyh Abdülfettâh Ebû Gudde (rh. a.) bu konuda bir kitap yazarak, âhir zamanda Hz. Mesih (a.s)ʼın nüzûlünün mütevatir rivayetlerle sâbit olduğunu ispat etmiştir. Bu, bizim akidemizin esaslarındandır. Konuyla ilgili birçok hadis vardır ve bunlar manevi mütevâtir derecesine ulaşmıştır.

Halil İbrahim Kutlay Hoca: Hz. İsaʼnın nüzûlünü inkar edenin hükmü nedir?

Vehbe Zuhaylî Hoca: İnkârının sorumluluğuna katlanır.

Muhammed Emin Saraç: Elli seneye varan bir tanışıklığımız var. Sizi tanıdığımdan beri kafanızdan sarığı hiç çıkarmadınız. Sudan ve Afgan halkı dışında nerdeyse sarık takan millet kalmadı. Resimlerini gördüyseniz, Osmanlı sultanları da Sultan Mahmudʼa kadar hep sarıklıdır. Sultan Mahmudʼdan itibaren sultanlar sarığı çıkararak fes giymeye başladı.

Vehbe Zuhaylî Hoca: Belki Allahʼın bir cezası olarak bu sebeple Osmanlı devleti yıkıldı.

Muhammed Emin Saraç: Sarık âdeta İslâmʼın ve Müslümanların izzet sembolüdür.

ALİM İLE SOHBET

Ahmet Said YAŞAR tarafından yazıldı
Perşembe, 09 Mayıs 2024 14:40 -

Vehbe Zuhaylî Hoca: Hadisler sarığı vâcip kılmamıştır. Ancak usûl-i fıkıh âlimleri, Hz. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem)e diğer âdet, uygulama ve hallerinde olduğu gibi, ittiba niyetiyle giyildiğinde giyen kişinin sevap alacağını belirtmiş ve bunu kitaplarına yazmışlardır.

Hz. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) sarıksız namaz kılmamıştır. Biz sarık takarak Hz. Peygamber'a ittibâyı hedefliyoruz. Yoksa sarığın vacip olduğunu söylemiyoruz.

--

Ahmed Said Yaşar